



P
Procentare=Idealet,

eller

Så bör den nedrige Procentaren
se ut, enligt Physiognomikens
Reglor;

jemte

En oförgripelig Traktat

om

Den offentliga Chikanen.

Andra Upplagan.

Stockholm,

Tryckt i Wenzlundska Boktryckeriet.

1825.

J:STROKIRK

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

1910

DEPARTMENT OF CHEMISTRY

CHICAGO, ILLINOIS

1910

RECEIVED

1910

CHICAGO, ILLINOIS

1910

1910

1910

1910

1910

1910

Förklaring öfwer Figuren.

Då Procenteriet utgör ett så wigtigt ämne för dagen och med sådant intresse ses framställt för allmänna föraktet, torde det ej wara allmänheten oförkommet, att man, utan någon enskild persons förnärmande, framställer bilden af en Procentare, sådan den enligt Lavaters physiognomiska grunder bör wara. Då denne Författare genom sitt djupa studium af människan, och genom sina många och grundliga iakttagelser af hennes yttres öfwerensstämmelse med hennes naturanlag och böjelser, och genom de af dessa iakttagelser härledda, sanna resultat, tillwunnit sig allmän uppmärksamhet, har man uteslutande begagnat hans uppgifter, utan inblandande af egen erfarenhet.

Den Procentare, här är meningen att framställa, bör ingalunda förblandas med den, som på ett redligt sätt använder sina penningar, och låter dem äfwen genom utlåning gälla det mesta möjliga de kunna gälla; utan den föreställer den nedrige Procentaren, hos hwilken penningelärdheten utträngt alla ädla känslor; som utan alla konsiderationer, hwilka hjertat bjuder hwarje ädelsinnad att iakttaga, låter lagens strånga bokstaf tala, der just medlidandets tröstande röst behöfdes, som trampa sin like, då det wore den aldraringaste uppoffring att uppressa honom. Man har derföre

af det nedriga, afgrundsaktiga. Naturen sträfwär uti olika riktningar att närma sig det ena eller det andra. Målet är långt bortom tidens gräns.

Skulle likwäl tillåfwentyras någon person med detta nedriga Procentare-Ideal hafwa mer eller mindre likhet, kan han deraf alldeles icke finna sig förnärmad, äfwen om man antager ofelbarheten af Lavaters physiognomiska grunder. Ur denna person icke någon nedrig Procentare, så lånder honom till största heder att han så kraftigt bekämpat sina medfödda onda böjelser; och framför hwar och en annan, som ej behöft någon strid för att wara hederlig Karl, förtjenar han den största äktning. Den deremot, som, med mer eller mindre likhet med figuren, befinnes hafwa dukat under för den elaka naturen, skall snarare finna ursäkt och medbömkan, då man finner honom wara en på goda natur-anlag så wanlottad warelse.

Wi ogilla icke deras försök, som ur de dolda gdmislen framdraga sådana personer, hwilka presentera och beswärja falska reverser, samla ofantliga rikedomar genom Kronotjuftnad, misförstå sitt answarsfulla kall och besudla sitt embete genom nedrigheter eller neka sig hafwa såsom pant emottagit fattigt folks lösa egendom; ty oförkämheten att tillkänka sig andras fastigheter, blef endast nedrighetens Ideal förlånad. Att den låga hämmnen och det instränkta och steswa omdd.lets produkter wid dylika framställningar blifwa ofädliga, skall uti följande oförgripliga Traktat ådagaläggas.

Om den offentliga Chikanen.

Sanledning af de nyligen i hufvudstaden utkomna Procentare-porträtter har hos några fege själar farhåga uppstått, att numera ingen wore säker för den offentliga chikanen, att äfwen den hederlige, altningswärde mannen kunde blifwa ett offer för litsligheten och den låga hämmnden. En usel Tidning har till och med yttrat Polisens åtgärder till hämmande af det själfswäldiga Stentrycket. För dylika omyndighetsshjon inom tankens werld wisja wi yttra några få tröstoord i detta ämne.

Du hederns, du ärans man! war lugn för smådelfen. Den må spy sitt huggormäetter aldrig så widt ikring sig: dig hinner den ändå icke. Huru kunna träskets paddor med sitt wäsen och pladaskande ofreda den som långt, långt derifrån uppslagit sitt fredliga tjäll på den grönskande kullen. Om de äfwen syfta ditåt, kunna de likwäl aldrig werka utom sin pöls omkrets. Minskas månens glans derföre, att den ilsne hunden ställer på honom? Eller faller det någon förnuftig in, att hindra hunden att ställa på månen? Just derigenom att smådaren oförskämdt angriper den redlige, wisar han sin ofäliga natur, just derigenom ger han slag på sig själf, och just derigenom blifwa hans

Hojande expositioner af intet värde, de må så
 lockande som helst, genom högt drifwen karri-
 katur eller genom sin träffande likhet, utbju-
 das. Just denna af småsinnet så mycket fruk-
 tade vinstränkta yttranderätt, äfwen lemnad
 åt blasphemien, verkar att på densamma sä-
 stes söga eller allsingen uppmärksamhet; en
 dylik frihet skulle wänja nationen wid ett owäl-
 digt bedömande af både beröm och tadel, der-
 igenom skulle den lära sig att förakta packets
 från, som fåfängt bjuder till att höja sig bred-
 wid sanningens höga språk, och qwarlefworra
 af den gamla fördomen, att en sak är sann
 derföre att den är tryckt, skulle småningom
 utplånas; smådaren skulle ej då uppstå som en
 avis rarissima, wärd allmänna uppmärksamheten;
 och hans listiga framställningar, hwarigenom
 han söker undwika lagens näpst, skulle ej hos
 mängden blifwa ansedde såsom den nitälskande
 sanningens, åt hwilka sjelfwa den litterära sed-
 lighetens domare måste lemna sitt tyfsta bifall.

Lätteligen torde således inses, att smådel-
 sen icke kan träffa den oskyldige, och aldraminst
 i det samhälle der den fritt får afstjuta sina
 pilar. Hwad åter den brottslige angår, så kan
 aldrig Ragsstiftarens mening blifwa, att bereda
 ett skydd, ett täckelse för den nedrige, för be-
 dragaren, för skurken. Fritt må allmän-
 na föraktet drabba honom! För att dölja
 skurkar, har aldrig någon Polis blifwit inrät-
 tad: des ändamål är ju det rakt motsatta.

Möjligt är att lagens bokstaf dömmar den oför-
 sigtige, som kallar den icke öfverbewiste tjuf-
 wen för tjuf, menedaren för menedare, till
 afbön och böter; men hwilken, om ej den som
 fått med af tjufgodset, som delat skörden af
 menederiet, will drifwa tjufwens eller meneda-
 rens sak?

Framträd alltså att skämmas du nedrige
 Procentare, bedragare, eller till hwilket slag
 af skurkar du helst må räkna dig! Låt opinio-
 nens kraftiga gifel lända dig till warning, att
 det icke duger att lefwa utan heder ibland sina
 medborgare. Ditt samwete må wara förhårdadt,
 rättwisan må ej hinna dig; men till din olycka
 är ej samhället ännu förwandladt till en ande-
 lös maschin, drifwen af medwetslösa krafter,
 det består af moraliska wäsenden, hwilkas makt
 och domsrätt sträcka sig långt bortom lagens
 inkränkta område. Seke är den din domare,
 som framställt dig såsom ett afskum bland di-
 na medborgare: opinionen, som pröfwar hans
 framställning, är din och hans domare och fri-
 kännas du inför denna domstol, njut då den
 triumf att se din anklagare stämplad såsom en
 nedrig äreståndare!

